

Ph.d.-program ved Det humanistiske fakultet, Universitetet i Bergen

Opprettet av universitetsstyret ved Universitetet i Bergen 11.04.2019, med hjemmel i Forskrift for graden philosophiae doctor (ph.d.) ved Universitetet i Bergen fastsatt av universitetsstyret 29.11.2018.

1. Programmets navn, mål, omfang og kvalifikasjon

1.1. Overordnet

1.1.1. Programmets navn

- Ph.d.-program ved Det humanistiske fakultet, Universitetet i Bergen

1.1.2. Programmets målsetting

- Ph.d.-utdanningen skal kvalifisere for humanistisk forskning av internasjonal standard og for annet arbeid i samfunnet hvor det stilles store krav til vitenskapelig innsikt og analytisk tenkning, i samsvar med forskningsetiske standarder.

1.1.3. Programmets omfang

- Ph.d.-utdanningen ved Det humanistiske fakultet er normert til tre (3) årsverk og inkluderer en opplæringsdel på 30 studiepoeng. Utdanningsperioden regnes som avsluttet ved innlevering.

1.1.4. Programmets kvalifikasjon

- Programmet fører frem til graden ph.d. (philosophiae doctor).

1.2. Læringsutbyttebeskrivelse

1.2.1. Ved fullført doktorgrad skal kandidaten ha oppnådd følgende kunnskaper

- Kandidaten er i kunnskapsfronten innenfor sitt forskningsfelt, og er godt kjent med dets vitenskapsteori og metoder.

- Kandidaten kan anvende ulike teorier, perspektiver, metoder og prosesser i forskning og faglige utviklingsprosjekter.
- Kandidaten kan bidra til utvikling av ny kunnskap, og nye teorier, metoder, fortolkninger og dokumentasjonsformer innenfor sitt forskningsfelt.

1.2.2. Ved fullført doktorgrad skal kandidaten ha oppnådd følgende ferdigheter

- Kandidaten kan formulere problemstillinger, planlegge og gjennomføre forskning og faglig utviklingsarbeid på høyt nivå.
- Kandidaten kan håndtere komplekse faglige spørsmål og utfordre etablert kunnskap og praksis på sitt forskningsfelt.
- Kandidaten kan identifisere relevante etiske problemstillinger og utøve sin forskning med faglig integritet.
- Kandidaten kan formidle sitt forsknings- og utviklingsarbeid gjennom anerkjente nasjonale og internasjonale kanaler.
- Kandidaten kan delta i debatter innenfor sitt forskningsfelt i nasjonale og internasjonale fora.

1.2.3. Ved fullført doktorgrad skal kandidaten ha oppnådd følgende generelle kompetanse

- Kandidaten kan planlegge og iverksette arbeidsoppgaver og prosjekter innenfor og utenfor sitt spesifikke fagområde.
- Kandidaten kan analysere store mengder informasjon, forklare og forstå komplekse sammenhenger og gjøre rede for egne vurderinger.
- Kandidaten kan bidra til å gjennomføre krevende prosjekter på en kritisk og nyskapende måte.

2. Opptak

2.1. Vilkår for opptak

2.1.1. Kvalifikasjon

- Søkeren må som hovedregel ha en femårig mastergrad i tråd med beskrivelsene i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR), 2. syklus.
- Fakultetet kan unntaksvis etter særskilt vurdering godkjenne annen likeverdig utdanning som grunnlag for opptak. Kortere mastergrader kan gi grunnlag for opptak etter slik særskilt vurdering, dersom graden inngår i en helhetlig utdanning som totalt tilsvarer minst fire års universitetsutdannelse i Norge, og hvor minst ett år må være på masternivå.
- Søkerens masteroppgave må ha et omfang på minimum 30 studiepoeng.

- Søkeren må som hovedregel ha karakteren B eller bedre på masteroppgaven. Det vises til [Universitets og høyskolerådets beskrivelse av karaktersystemet](#).
- Søkere må kunne forholde seg til norsk eller engelsk som administrasjonsspråk, og ha tilstrekkelige språkkunnskaper til å kunne gjennomføre den obligatoriske opplæringsdelen.
- Fakultetet kan stille ytterligere krav om kvalifikasjon ved utlysning av stipendiatstillinger.

2.1.2. Prosjektbeskrivelse

- Søknaden skal inneholde en plan for prosjektet skrevet i henhold til godkjent mal. Malens viktigste elementer er:
 - En tydelig beskrivelse av det vitenskapelige prosjektet, som inneholder forskningsbakgrunn, hovedproblemstillinger, teori, metode, og etiske aspekter der det er relevant.
 - En tidsplan for gjennomføring, med milepeler og eventuelle utenlandsopphold, som også omfatter opplæringsdelen.
 - Finansieringsplan.
- Søknaden skal oppgi hvilket språk søkeren planlegger å benytte i sin avhandling
 - Norsk, engelsk, svensk og dansk godtas alltid.
 - I tillegg tillates språk som kan ivaretas på en forsvarlig måte ved den grunnenhet som forvalter det aktuelle fagområdet. Denne vurderingen gjøres ved grunnenheten.
 - Det er ikke mulig å endre språket i avhandlingen dersom det er mindre enn seks måneder igjen til innlevering.

2.1.3. Krav til finansiering

- Søkere uten stipendiatstilling ved Det humanistiske fakultet må fremlegge en plan for tilfredsstillende finansiering for hele forskerutdanningsløpet, både for levekostnader og driftsutgifter som knytter seg til forskningen, inkludert utgifter til feltarbeid, vitenskapelig assistanse og/eller utenlandsopphold.
- Det er ikke mulig å søke om opptak på grunnlag av egen finansiering.

2.1.4. Krav til dokumentasjon

- Dokumentasjon av utdanning (kopi av vitnemål fra universitet eller høyskole)
- Sammendrag av master- eller hovedoppgave på ca. to (2) sider
- Ev. faglig publikasjonsliste
- Ev. dokumentasjon av spesielle behov for faglige og materielle ressurser.
- Plan for finansiering, og ev. arbeidskontrakt med ekstern arbeidsgiver.
- Fakultet kan kreve at det fremlegges dokumentasjon av tilfredsstillende engelskkunnskaper

- Fakultetet kan stille ytterligere krav om dokumentasjon ved utlysning av stipendiatstillinger.

2.1.5. Grunnlag for vurdering

- Søkerens formelle kvalifikasjoner: fagbakgrunn, karaktergrunnlag og studieprogresjon
- Prosjektkvalitet, metodisk holdbarhet, nyskaping og gjennomførbarhet
- Miljøstøtte og integrering i et aktivt forskningsmiljø. Tilgang til nødvendig infrastruktur
- Ev. etiske aspekter
- Finansiering

2.1.6. Residensplikt

- Fakultetet vil som hovedregel praktisere residensplikt.

2.1.7. Fremgangsmåte ved opptak

- Det er ingen faste søknadsfrister knyttet til opptak til dette programmet.
- Søkere som blir tilsatt i stipendiatstilling ved Det humanistiske fakultet, blir vurdert i forbindelse med tilsettelse, og trenger ikke å sende egen søknad om opptak til ph.d.-programmet.
- Andre søkere må søke om opptak til ph.d.-programmet på eget søknadsskjema.
- Søknad sendes via den grunnenheten søkeren ønsker å bli knyttet til.
- Avgjørelsen om opptak skjer etter innstilling fra vedkommende grunnenhet, i henhold til programmets grunnlag for vurdering.
- Fra tilsagn om opptak er gjort kjent for ph.d.-kandidaten, skal det normalt ikke gå mer enn én måned før signert avtale om ph.d.-utdanning foreligger.

2.2. Avtaleperiode

2.2.1. Maksimal lengde på planlagt utdanningsløp ved opptak

- Ph.d.-utdanningen er normert til tre (3) årsverk. Det er ikke anledning til å planlegge gjennomføring av ph.d.-utdanningen med en progresjon som gir lengre avtaleperiode enn seks (6) år. Ph.d.-utdanningen regnes som avsluttet ved innlevering av avhandlingen.
- Ved lovhjemlede avbrudd forlenges avtaleperioden tilsvarende.
- Avtaleperioden forlenges også i tråd med fakultetets personalpolitikk, når det er innvilget permisjon for gjennomføring av arbeidslivsfag eller verv knyttet til stipendiatstatusen.

- For kandidater som er tilsatt i stipendiatstilling ved Det humanistiske fakultet, innvilges slike forlengelser etter søknad og i tråd med ny sluttdato.
- For kandidater som ikke har slik tilknytning, innvilges forlengelse ved presentasjon av gyldig dokumentasjon fra annen arbeidsgiver.
- Når kandidaten nærmer seg slutten av sin finansieringsperiode, skal vedkommende følges opp av instituttet for å avklare behov og framdrift.

2.2.2. Maksimal lengde i programmet, inkludert perioder uten finansiering

- Når finansieringsperioden er over, vil kandidaten bli skrevet ut av programmet med mindre det er innvilget forlengelse etter søknad.
- Det kan gis forlengelse i inntil 2,5 år utover endt finansiering.
- Slik forlengelse kan også gis ved nyinnskriving, etter en kortere pause.
- Kandidaten kan søke om å få levere sin avhandling også etter at avtaleperioden er utløpt.

2.2.3. Vilkår for forlengelse etter finansierings slutt

- Det søkes om forlenget avtaleperiode på eget skjema.
- Søknaden må sendes inn før gjeldende avtaleperiode går ut.
- Eventuell forlengelse gis i tråd med en reell vurdering av gjenstående arbeidsmengde og finansiering.
- Søknaden må være støttet av veileder og grunnenhetens ledelse.
- Forlengelse gis normalt for maksimum 6 måneder om gangen.
- Dersom avtaleperioden ikke forlenges, skrives kandidaten ut av programmet, og alle formelle forpliktelser mellom kandidat og fakultet opphører.

2.3. Ph.d.-avtalen

- Opptak til ph.d.-program formaliseres gjennom en skriftlig avtale.
- Ph.d.-avtalen underskrives av kandidat, veileder(e), grunnenhet, fakultetet og ekstern part når det er aktuelt.
- Ph.d.-avtalen inneholder bestemmelser om partenes rettigheter og plikter i avtaleperioden og skal sikre at kandidaten deltar regelmessig i et aktivt og relevant forskermiljø og legge til rette for at ph.d.-utdanningen skal kunne gjennomføres til avtalt tid.
- Minst én veileder skal være oppnevnt ved opptakstidspunktet.

3. Struktur og innhold i programmet

3.1. Ph.d.-programmet består av følgende obligatoriske aktiviteter

- Kandidaten skal møte til veiledning med oppnevnt(e) veileder(e).
- Kandidaten skal årlig rapportere om sin fremdrift i henhold til standardisert prosedyre.
- Kandidaten skal gjennomføre midtveisevaluering etter gjeldende retningslinjer.
- Kandidaten skal gjennomføre en opplæringsdel på 30 studiepoeng, inkludert kurs i vitenskapsteori og etikk på minimum 5 studiepoeng.
- Kandidaten skal utføre selvstendig forskning som skal resultere i en vitenskapelig avhandling av internasjonal standard.
- Kandidaten skal avholde prøveforelesning.
- Kandidaten skal forsvare sin avhandling i en offentlig disputas.

3.1.1. Veiledningens rammer

- Hovedveileder skal normalt være ansatt ved Det humanistiske fakultet.
- Kandidaten skal som hovedregel ha mer enn én veileder og få tilbud om både hovedveileder og minst én medveileder.
- Veilederne skal ha doktorgrad eller tilsvarende faglig kompetanse innenfor fagfeltet.
- Alle oppnevnte veiledere skal ha erfaring fra veiledning av kandidater på master- eller ph.d.-nivå. Det er ønskelig at minst én av veilederne har erfaring med veiledning på ph.d.-nivå.
- Hovedveileder skal være avklart ved opptakstidspunktet, og dersom det er snakk om flere veiledere, skal det komme tydelig frem hvem som er hovedveileder.
- Det skal skrives en egen veiledningsavtale i starten av ph.d.-utdanningen (ph.d.-avtalens del B), som regulerer arbeidsfordeling og ansvarsforhold mellom ulike veilederroller. Avtalen skal holdes oppdatert ved eventuelle endringer.

3.1.2. Veiledningens innhold

- Veiledere og kandidat skal sammen planlegge opplæringsdelen og den selvstendige forskningen i ph.d.-utdanningen med utgangspunkt i de kravene som stilles til oppnådd læringsutbytte.

3.1.3. Veiledningens omfang

- Kandidaten har samlet sett tilgang til 108 timer med veiledning. Timene fordeles mellom alle oppnevnte veiledere.
- Dette gir i gjennomsnitt 18 timer med veiledning per semester, ved normal progresjon (6 semester).

3.1.4. Veilederens og kandidatens plikter i veiledningsforholdet

- Hovedveileder har det løpende faglige og administrative ansvaret for ph.d.-kandidaten, og skal være kandidatens primærkontakt.
- Veilederne og kandidatens plikter er nærmere beskrevet i ph.d.-avtalens del B.

3.1.5. Avslutning av veiledning

- Uenighet eller konflikt knyttet til veiledningen skal så langt det er mulig løses ved grunnenheten. Ph.d.-kandidat og veileder skal i fellesskap søke å finne en løsning på situasjonen som er oppstått.
- Ph.d.-kandidat og veileder kan til enhver tid og uavhengig av hverandre ta opp saker som gjelder forskerutdanningen med grunnenhetens ph.d.-koordinator (f.eks. vanskeligheter knyttet til veiledning eller progresjon i forskerutdanningen).
- Ph.d.-kandidat og veileder kan ved enighet be grunnenheten om at det oppnevnes ny(e) veileder(e).
- Hvis partene ikke blir enige om hvordan situasjonen skal løses, kan ph.d.-kandidat eller veileder, hver for seg, be om å bli løst fra veiledningsavtalen. En anmodning om å bli løst fra veiledningsavtalen skal sendes til grunnenheten.
- Ny(e) veileder(e) oppnevnes av fakultetet, på innstilling fra grunnenheten.
- Hovedveileder kan ikke fratre før ny hovedveileder er oppnevnt.

3.2. Fremdriftsrapportering

- Alle ph.d.- kandidater og hovedveiledere ved UiB plikter årlig å gjennomføre fremdriftsrapportering, i tråd med gjeldende retningslinjer.
- Fremdriftsrapporten skal følges opp av den grunnenhet som kandidaten er knyttet til.
- Hovedmålsetting: Å vurdere utviklingen i prosjektet og ev. behov for justeringer.
- Kandidat og hovedveileder har et likeverdig ansvar for rapportering.

3.3. Midtveisevaluering

- Alle ph.d.-kandidater ved UiB skal gjennomgå en midtveisevaluering.
- Hovedmålsetting: Å identifisere forhold som medfører risiko for at prosjektet stanser opp eller blir forsinket, samt gi innspill som kan øke kvaliteten i arbeidet.
- Det er grunnenhetens ansvar å kalle inn til midtveisevaluering.
- Midtveisevalueringen gjennomføres når kandidaten har kommet ca. halvveis i perioden for doktorgradsarbeidet.
- Midtveisevalueringen foregår i et møte med kandidaten der grunnenhetens ledelse, fagkompetanse og administrasjon er representert.
- Fagkompetansen skal bestå av minst én fagperson i tillegg til veileder(e).
- Administrasjonen representeres ved grunnenhetens ph.d.-koordinator eller tilsvarende.
- Kandidat og hovedveileder skal før møtet levere hver sin rapport som beskriver status i avhandlingsarbeidet.

- Kandidaten skal i tillegg levere tekst og gi en muntlig presentasjon. Tekstens og presentasjonens omfang bestemmes av kandidatens fagmiljø.
- Det skal legges til rette for å involvere fagmiljøet i midtveisevalueringen, for eksempel ved å invitere til diskusjon rundt innlevert tekst og presentasjon.
- Midtveisevalueringen skal dokumenteres på gjeldende mal, og følges opp ved grunnenheten dersom det fremkommer avvik, behov for tiltak, eller annet.
- Midtveisevalueringen erstatter fremdriftsrapporteringen i det året den finner sted.

3.4. Sluttseminar (mesterklasse)

- Alle ph.d.-kandidater ved fakultetet skal få tilbud om sluttseminar.
- Det er grunnenhetens ansvar at det blir gjennomført sluttseminar for de ph.d.-kandidatene som ønsker det.
- Tilbudet gis normalt når kandidaten har ca. ½ års arbeid igjen før planlagt innlevering, eller etter avtale med kandidat, veileder(e) og forskningskoordinator.
- Sluttseminar kan også benyttes som virkemiddel for å fremme innlevering for kandidater som er forsinket.

3.5. Avhandlingen

- Avhandlingen kan skrives som en monografi eller som en samling artikler med en kappe.
- Avhandlingen skal tilsvare 2,5 årsverk.

3.6. Opplæringsdelen

3.6.1. Opplæringsdelens innhold

- Kandidat og veileder skal planlegge opplæringsdelen i tråd med prosjektets læringsutbyttebeskrivelse, og kandidatens prosjekt og karriereplaner.
- Innenfor de gitte rammer er opplæringsdelen individuell og tilpasset avhandlingsarbeidet og karriereplanene til den enkelte kandidat.
- Opplæringsdelen i forskerutdanningen består av 30 studiepoeng.
- Minst 20 studiepoeng skal avlegges etter opptak.
- Emner som er tatt før opptak, bør ikke være eldre enn fem (5) år ved opptaksdato.
- 15 av studiepoengene skal avlegges som kurs som tilbys ved fakultetet.
- De 15 studiepoengene som tilbys ved fakultetet er obligatoriske. De skal tilbys på tvers av fagområdene ved HF og fordeles slik:
 - 5-10 studiepoeng i generell vitenskapsteori og etikk.
 - 5-10 studiepoeng i overførbare ferdigheter.
- De resterende 15 studiepoengene skal kvalitetssikres ved grunnenheten. De skal støtte opp under avhandlingsarbeidet, ha metodisk relevans og settes sammen i henhold til følgende kriterier:

- Inntil 10 studiepoeng for organiserte ph.d.-kurs i regi av forskerskoler eller andre
- Inntil 8 studiepoeng for deltagelse med innlegg på nasjonale og/eller internasjonale konferanser og seminarer med direkte relevans for avhandlingsarbeidet
- Inntil 8 studiepoeng for gjennomførte redskapskurs på alle nivåer innen andre fagområder, inkludert spesielle språkfag
- Inntil 3 studiepoeng for populærvitenskapelige foredrag og artikler, inkludert kronikker
- Det er mulig å søke fakultetet om innpass (forhåndsgodkjenning) av eksterne kurs, til erstatning for de obligatoriske kursene.
- Ved godkjenning av emner fra lavere nivå skal poengreduksjon vurderes.
- Følgende aktiviteter gir *ikke* uttelling i opplæringsdelen:
 - fremlegging av avhandlingskapitler på interne seminarer
 - Unntak: større seminarer over 1-2 dager der kandidaten også kommenterer andres avhandlingskapitler
 - utenlandsopphold
 - pliktarbeid
 - midtveisevaluering
 - sluttseminar

3.6.2. Krav til dokumentasjon

- Alle elementer i opplæringsdelen skal dokumenteres og godkjennes i tråd med gjeldende retningslinjer.
- Samlet opplæringsdel må være godkjent minst seks måneder før kandidaten kan søke om innlevering.
- Opplæringsdelen regnes som fullført når det foreligger en formell godkjenning av samlet opplæringsdel.

4. Fullføring

4.1. Søknad om innlevering av doktorgradsarbeid

- Søknad om innlevering av doktorgradsarbeid skjer på eget skjema.
- Avhandlingen skal leveres i henhold til den UiB-mal som gjelder på søknadstidspunktet.
- Avhandlingen skal leveres både elektronisk og i så mange trykte eksemplar som grunnenheten bestemmer (normalt 4 eks.).
- Eventuell dokumentasjon av nødvendige tillatelser, som etiske avklaringer, skal legges ved.
- Medforfattererklæringer skal legges ved når dette er påkrevd (dersom avhandlingen består av arbeid der flere enn kandidaten har bidratt).

4.2. Retningslinjer for tidsbruk

- Det skal normalt ikke gå mer enn fem måneder fra innlevering til disputas.
- Det bør normalt ikke gå mer enn fire (4) uker fra søknaden om å få avhandlingen bedømt er godkjent til komiteen er oppnevnt.
- Avhandlingen skal offentliggjøres senest to (2) uker før dato for disputas.

4.3. Bedømmelse

- Bedømmelseskomiteén skal vurdere om avhandlingen tilfredsstiller de formelle og reelle krav som stilles i ph.d.-forskriften og i fakultetets program og retningslinjer.
- Det avgis en felles skriftlig vurdering.
- Ved eventuell dissens i komiteén skal både mindretallet og flertallet begrunne sitt standpunkt.
- Den skriftlige vurderingen er veiledende for fakultetets behandling av avhandlingen. Dersom fakultetet ikke ønsker å følge flertallets standpunkt, kan det innhente ytterligere faglig begrunnelse".
- Vurderingen skal gi en klar og utvetydig konklusjon på om de vitenskapelige krav er oppfylt, slik at avhandlingen kan forsvares for ph.d.-graden.
- Vurderingen skal gi en beskrivelse av arbeidets art og omfang.
- Kvaliteten i arbeidets ulike deler skal vurderes.
- Vurderingens omfang bør vanligvis være 4-6-sider.

4.4. Errata og retting av formelle feil

- Kandidaten kan etter innlevering søke om å få rette formelle feil i den versjon av avhandlingen som skal offentliggjøres. Slik søknad skrives i egen mal og kan bare leveres én gang.
- Rettingene skal kandidaten gjøre rede for i en errataliste. Etter godkjenning legges erratalisten som innstikk i avhandlingen som er tilgjengelig under disputasen.

4.5. Sammendrag og pressemelding

- Dersom avhandlingen er funnet verdig til å forsvares, skal kandidaten levere et sammendrag av avhandlingen på engelsk og et på norsk. I tillegg skal det leveres en pressemelding på norsk.
- Sammendragene skal være på 1-3 sider hver og følge den publiserte versjonen av avhandlingen.
- Pressemeldingen skal være et populærvitenskapelig sammendrag av doktorgradsavhandlingen. Den skal godkjennes ved grunnenheten og være klar i god tid før disputas.
- Grunnenheten har ansvar for at pressemeldingen blir sendt til kommunikasjonsavdelingen senest to (2) uker før disputasen finner sted.

4.6. Prøveforelesning

- Dersom avhandlingen godkjennes, skal kandidaten holde en prøveforelesning om et oppgitt emne på 45 minutter.
- Emnet for prøveforelesningen skal foreslås av den samme komiteen som har vurdert avhandlingen.
- I hovedregel er det den samme komiteen som har vurdert avhandlingen, som også vurderer prøveforelesningen.
- Grunnenheten har ansvar for å kunngjøre emnet for prøveforelesningen til doktoranden ti virkedager før forelesningen skal holdes.
- Prøveforelesningen er en selvstendig del av ph.d.-graden, og vurderes som bestått eller ikke bestått før disputas.
- Prøveforelesningen avholdes normalt dagen før disputas.

4.7. Disputas

- Hensikten med disputasen er å prøve kandidaten og avhandlingen mot aksepterte akademiske standarder.
- Komiteens leder har ansvar for å koordinere oppgavefordelingen mellom første- og andreopponenten.
- Disputasens leder åpner disputasen og gjør rede for de formelle sidene ved disputasen.
- Kandidaten gir en kort innledning (15 minutter) hvor det gjøres rede for målsetting, utgangspunkt og hovedresultater i doktorgradsprosjektet.
- Førsteopponenten har som oppgave å presentere helheten og sette rammen for disputasen. Førsteopponenten skal som hovedregel ta seg av de overordnede og prinsipielle sidene ved avhandlingen. Denne delen av disputasen tar normalt ca. 1 ¼ time.
- Etter førsteopponentens opposisjon følger det en pause på opptil 20 minutter. Eventuelle opponenter ex auditorio henvender seg til disputasens leder i denne pausen.
- Etter pausen gis ordet til eventuelle opponenter ex auditorio.
- Etter eventuelle opponenter ex auditorio gir andreopponenten sin opposisjon. Denne delen av disputasen bør normalt ikke overskride ca. 1 time.
- Disputasen avsluttes av disputasleder.

5. Kvalitetssikring

5.1. Evalueringsordning for ph.d.-programmet

- Ph.d.-programmet ved Det humanistiske fakultet blir evaluert i henhold til UiBs kvalitetssikringssystem for ph.d.-utdanning.

- Fakultetets forsknings- og forskerutdanningsutvalg (FFU) har programansvar for ph.d.-programmet og følger opp kvalitetssikring av de elementer som ligger på programnivå.